

«VESLATI, KORMILARITI NA OLUJNOM JEZERU» Socijalno-etički prilozi za novo oblikovanje Srednje Europe

KARLO VIŠATICKI*

Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu
Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Đakovo, Hrvatska
2005.

Primljeno: listopad

U pozivu na međunarodni simpozij socijalne etike u Bratislavi (31. III. - 2. IV. 2005.), organizatori (prof. dr. Helmut Renöckl, doc. dr. dr. Dominika Dufferová i biskup prof. dr. František Tondra) pišu: "Od pada komunističko-totalitarnog režima i završetka cijepanja Europe događaju se velike promjene na svim područjima života. Središnja uprava, koja je prije dominirala odozgo, zamijenjena je dinamikom i pluralizmom koje je teško nadgledati. Prije svega, dva su područja za katoličku etiku u Slovačkoj, i cijeloj Srednjoj Europi, posebno izazovna:

(1) Kako je s vjerskom vitalnošću u pluralističko-dinamičnim odnosima? Kako vjera i Crkve mogu biti korisne pri novom formiranju društva?

(2) Kako u aktualnim promjenama ostvariti priloge za opće dobro i pravdu?

U Slovačkoj, u cijeloj Europi i svijetu, povećavaju se razlike između bogatstva, upliva, šansi pojedinih grupa i regija, odnosno osiromašenje, nemoć i manjak šansi kod drugih."

Na simpozij su pozvani profesori, docenti, asistenti, kvalificirani studenti na Sveučilištima i Visokim školama sa socijalno-etičkim zadaćama ili

* Doc. dr. sc. Karlo Višaticki, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku / Faculty of Catholic Theology in Đakovo, University of Josip Juraj Strossmayer, Osijek, Petra Preradovića 17, 31400 Đakovo, Hrvatska / Croatia.

interesima, znanstvenici sa socijalnih i privrednih područja, pravnici, vodeće osobe iz politike, privrede i uprave, iz ustanova kulture i medija, dušobrižnici, vodeće osobe i suradnici u ustanovama za obrazovanje odraslih, iz laičkih apostolskih pokreta, karitasa i drugih ustanova za socijalni rad, odgovorni i zainteresirani iz kršćanske ekumene. Jezici simpozija (simultano prevođenje): slovački i njemački; po potrebi engleski.

Simpozij je počeo u četvrtak navečer pozdravima predstavnika Crkve, države i organizatora. Pozdravno su slovo uputili dr. Pavol Hrušovský, predsjednik parlamenta, nadbiskup msgr. dr. h.c. Ján Sokol, glavni biskup prof. dr. teol. dr. h. c. Július Filo, predsjednik Ekumenskog vijeća crkava, prof. dr. Helmut Renöckl, predsjednik udruženja socijalnih etičara. Kao uvod, održana su tri kratka referata: biskup prof. dr. František Tondra, predsjednik Slovačke biskupske konferencije, govorio je na temu „Katolička Crkva i društveni razvoj u Slovačkoj. Šanse, problemi, perspektive 15 godina nakon *preokreta*“. Drugi je, kratki referat imao ambasador dr. Emil Brix, voditelj odsjeka za kulturu u austrijskom ministarstvu vanjskih poslova, na temu «Srednja Europa kao baština i zadatak», a treći prof. dr. Alois Baumgartner iz Münchena, na temu «Kršćanska nada – osobno dostojanstvo – solidarno društvo, izazovi katoličke socijalne etike u novoj Europi».

Petak je počeo predavanjem (plenum, kojem su nazočili svi sudionici simpozija) prof. dr. Miklósa Tomke iz Budimpešte, na temu «Vjera, Crkve, društvo: Razvoj od preokreta.». Predavač je govorio o općem raspoloženju, koje je sumnjivo, bolećivo. Ovdje kršćani mogu dosta pridonijeti u raznim socijalnim oblicima ljubavi prema bližnjemu i tako posredovati radosnu vijest – Evanđelje. Predavač je analizirao neke probleme Crkve, na koje, organizaciono, još nema odgovora. Drugo je predavanje u plenumu imao doc. dr. Milan Katuninec iz Trnave, a na temu «Srednja Europa danas – pluralistička društva u prijelazu». Slijedili su parcijalni forumi 1, 2 i 3 (sudionici su se mogli odlučiti za temu koja ih najviše zanima). Tema prve skupine bila je «Crkvena vitalnost – društveni angažman», a referate su imali doc. dr. Dominika Dufferová, na temu: «Karakteristike odnosa kršćani - društvo u Slovačkoj». Dr. Dominika Dufferová govorila je o kršćanima u Slovačkoj sada, donijela je neke povijesne aspekte te se osvrnula na konkretni život i djelovanje Crkve danas u Slovačkoj.

Drugo je predavanje imao prof. dr. Lubomir Mlčoh iz Praga, na temu «Nastanak i djelovanje pastoralnog pisma čeških biskupa o socijalnim pitanjima». Predavač je istaknuo kako je svijetu danas potreban proročki glas Crkve. U drugoj skupini, koja je imala za temu »Specifičnosti društava u tranziciji«, najprije je govorio prof. dr. Manfred Prisching iz Graza i to o društvu zapadne Europe u tranziciji, te prof. dr. Miklós Tomka iz Budimpešte o

«Posljedicama aktualnih promjena na ljude i ustanove». U trećoj skupini, koja je imala za temu «Društvene promjene i Crkve», predavači su bili dr. Volodymyr Sheremeta iz Ivano-Frankivska u Ukrajini: «Crkve i društvene promjene u Ukrajini» i prof. dr. Leopold Neuhold iz Graza: «Promijenjeni odnosi između Crkava i društva u Austriji». U plenumu su svi sudionici informirani o sadržaju rada u parcijalnim forumima.

Popodnevni program počeo je plenumom na temu «Refleksija, interpretacija». Prvo je predavanje imao prof. dr. Ladislav Csontos iz Bratislave: «Religiozna transformacija: Pluralističko društvo – kršćanska vjera», a drugo prof. dr. Aniela Dylus iz Varšave: «Socijalna etika u aktualnom pluralizmu koncepata društva». Slijedila su predavanja (kratki referati) u parcijalnim forumima. U prvoj skupini, na temu «Politička participacija», predavači su bili: prof. dr. Stjepan Baloban iz Zagreba: «Politička participacija kršćana: Stranke i civilno društvo» i prof. dr. dr. Herbert Pribyl iz Beča: «Eko-socijalna tržišna privreda – sposobna za budućnost u novoj Europi?».

«Ekonomске zadaće formiranja u otvorenom prostoru» bila je tema druge skupine. Prof. dr. Christian Friesl, iz Austrijskog udruženja industrijalaca, govorio je o društvenoj odgovornosti poduzeća i poduzetnika, a dr. Miroslav Vaňo iz Bratislave i Karl Klein, potpredsjednik Austrijskog saveza sindikata, o slovačkoj i austrijskoj perspektivi - pravu radnika na pravednu podjelu šansi i tereta.

Treća skupina imala je za temu «Red za slobodu i ljudsko dostojanstvo». Predavači su bili prof. dr. Ingeborg Gabriel iz Beča: «Ljudska prava kao smjernice europske pravne kulture» i prof. dr. Janez Juhant iz Ljubljane: «Practicirani kršćanski identitet: Držanja, vrijednosti, prava i dužnosti». U plenumu su ponovo predstavnici skupina iznijeli sadržaje izlaganja pojedinih predavača na parcijalnim forumima. Navečer je bilo predavanje u «Primatiaľ palači», gdje je sudionike pozdravio gradonačelnik Bratislave Andrej Ďurkovský, a EU-komesar (slovački član Europske komisije), ing. Ján Figel, iz Brisela, održao je predavanje na temu «Našoj novoj Europi je potrebno obrazovanje: Znanje i mudrost». Nakon ovog predavanja i diskusije slijedio je prijem (domjenak) kod austrijskog veleposlanika u Slovačkoj, njegove ekscelencije dr. Bolldorfa, u zgradi veleposlanstva u Bratislavi.

Treći dan simpozija imao je temu: «Posljedice, praktične perspektive». Prof. dr. Richard Sturn iz Graza govorio je na temu «Dinamična tržišta i etičke vrijednosti: Mogućnosti i granice odgovornog formiranja privrede», a doc. dr. Ivan Kútňy, iz Nitre, o vjerodostojnosti vjere i Crkve kroz kompetentnu socijalnu praksu. U prvom parcijalnom forumu, koji je imao temu «Psihička

dimenzija koju često previdimo», predavanje «Kompetentna dijagnoza i pomoć u psihičkim i psihosocijalnim nevoljama» održao je prof. dr. Isidor Baumgartner iz Passaua; dekan doc. dr. Alojz Rakús imao je predavanje na temu «Iskorjenjivanje migracijom i nezaposlenošću. Psihički efekti i moguća pomoć». Druga skupina imala je temu «Jednakost šansi, uklanjanje marginalizacije, pomoć u nevolji». Predavači su bili ing. Boris Vaňo: «Situacija Roma i Sintija» u Slovačkoj“ i dr. Karlo Višaticki (Banja Luka/Đakovo): «Zadaci Karitasa i pomirenja u ratnim područjima Bosne i Hercegovine i Hrvatske».

U trećoj skupini govorilo se o osposobljavanju za društveno formiranje. Mr. Ivan Podmanický iz Bratislave imao je predavanje na temu «Društvena sposobnost formiranja. Zadaci za obrazovanje i daljnje obrazovanje», a dr. Alois Riedlsperger, direktor Socijalne akademije iz Beča, predavanje na temu «Crkveni prilozi za sposobnost formiranja u društvu i privredi». Na plenumu su moderatori izvijestili o sadržaju parcijalnih foruma. Zaključno predavanje simpozija održao je dipl. ing. dr. h. c. Josef Riegler, predsjednik «Ekosocijalnog foruma Europa» iz Beča, a tema je bila «Perspektive nade: Više pravde u Europi i na cijelom svijetu». Zaključne riječi pripale su biskupu prof. dr. Františku Tondri i prof. dr. Helmutu Renöcklu.

Sudionici iz deset europskih zemalja (iz Đakova su sudjelovala trojica profesora: doc. dr. Karlo Višaticki, doc. dr. Vladimir Dugalić i dr. sc. Miljenko Aničić) pozabavili su se problematikom uloge Crkve u zemljama tranzicije i onima koje su to već prošle. Zajednička je konstatacija da je more na Istoku i Zapadu dovoljno uzburkano, te da je potrebno hrabrih kormilara, koji će Crkvu sigurno voditi preko valova. Svijet očekuje od Crkve da preuzme tu odgovornu ulogu.